ULKOMINISTERIÖ
Konsulipalvelut
KPA-40 Minna-Kaisa Liukko

LAUSUNTO
17.08.2020

PC0TQ245-18

Sisäministeriö

Viite

Sisäministeriön lausuntopyyntö 7.7.2020, SM2021000

Asia

Ulkoministeriön lausunto sisäministeriön lausuntopyyntöön hallituksen esityksestä EU ID-asetusta koskevasta täydentävästä sääntelystä ja ...

Sisäministeriön on pyytänyt ulkoministeriöltä lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi henkilökorttilain, passilain 5 ja 6 b §:n, henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 15 ja 38 §:n sekä ulkomaalaislain 33 a ja 159 §:n muuttamisesta. Esitysehdotus on valmisteltu yhteistyössä ulkoministeriön ja Poliisihallituksen kanssa.

Ehdotetut henkilökorttilain ja ulkomaalaislain muutokset täydentäisivät unionin kansalaisten henkilökorttien sekä oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen käyttäville unionin kansalaisille ja heidän perheenjäsenilleen myönnettävien oleskeluasiakirjojen turvallisuuden lisäämisestä annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (*jäljempänä EU:n ID-asetus*).

Henkilökorttilailla on tarkoitus säätää EU:n ID-asetusta täydentävästi muun muassa henkilökortin teknisestä osasta ja sen tietoturvasta sekä sormenjälkien ja kasvokuvien lukemisesta. Henkilökorttilakiin ehdotetaan lisättäväksi sormenjälkien tallettaminen henkilökorttirekisteriin, mikä on kuulunut kansalliseen harkintavaltaan.

Passilakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että henkilökortin myöntämisen yhteydessä otetut, henkilökorttirekisteriin talletetut henkilökortin hakijan sormenjäljet olisivat hyödynnettävissä myös uuden passin hakemisessa.

Henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annettuun lakiin lisättävällä sääntelyllä mahdollistettaisiin passin tai henkilökortin hakijan sormenjälki- ja kasvokuvatietojen käyttäminen hakijan tunnistamiseksi passin tai henkilökortin myöntämismenettelyssä.

Ulkoministeriö pitää kannatettavana EU:n ID-asetuksen ja sitä täydentävän kansallisen sääntelyn tavoitetta parantaa EU-kansalaisille myönnettävien henkilökorttien, ja oleskeluasiakirjojen, joita myönnetään EU:n kansalaisille ja heidän perheenjäsenilleen, luotettavuutta ja turvallisuutta.

Vaikutusarviointi

Ulkoministeriön osalta taloudellisia vaikutuksia on hallituksen esityksessä arvioitu seuraavasti:

Henkilökorttihakemuksia arvioidaan vuoden 2020 ennusteen mukaan jätettävän Suomen edustustoille noin 2000 vuosittain ja edustustoissa sormenjälkien ottamiseen kuluisi keskimäärin noin 5 minuuttia. Vuosittaiseksi lisätyön määräksi muodostuisi siten noin 232 tuntia. Suomen edustustojen tarvitseman henkilöstötarpeen kattaminen aiheuttaisi siten noin 16 000 euron vuosittaiset kustannukset, jotka katettaisiin Suomen edustustojen myöntämien henkilökorttien hinnan korotuksena.".

Ulkoasiainhallinnon suoritteiden maksuista annetun ulkoministeriön asetuksen (377/2014) maksutaulukon mukaan Suomen edustustolta haettaessa henkilökortti on hinnaltaan 90 euroa. Ulkoministeriö on arvioinut muutoksen aiheuttamien kustannusten korottavan jonkin verran edustustossa myönnettävän henkilökortin maksua."

Henkilökortin maksun korotus huomioidaan ulkoasiainhallinnon suoritteiden maksuista annetun ulkoministeriön asetuksen (377/2014) muutoksella lain voimaantullessa.

Lisäksi ehdotetut muutokset edellyttävät kansalaisten neuvontaa ja tiedottamista sekä ulkoasiainhallinnon työntekijöiden koulutusta. Tämän lisätyön ei arvioida kuitenkaan muodostuvan kovin suureksi.

Tilapäinen henkilökortti

Ehdotuksen mukaan henkilökortti voidaan myöntää tilapäisenä (tilapäinen henkilökortti), jos hakijalta ei 9 a §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitetusta syystä oteta sormenjälkiä ja syy on tilapäinen. Tilapäinen henkilökortti voidaan myöntää myös Suomen edustustoissa.

Ulkoministeriö pitää kannatettavana esityksen tarkentavaa sääntelyä sormenjälkien ottamisen esteiden arvioinnista, jonka mukaan hakijan olisi pyydettäessä esitettävä luotettava selvitys syystä, joka estää sormenjälkien ottamisen, sekä arvio syyn kestosta.

Matkustusoikeudeton henkilökortti henkilön kieltäytyessä antamasta sormenjälkiä

Ulkoministeriö pitää myös tarkoituksenmukaisena, että henkilökorttilakiin ehdotetaan otettavaksi sääntely myös silloin, jos henkilö kieltäytyy antamasta sormenjälkiä. Tällöin henkilölle voidaan myöntää matkustusoikeudeton henkilökortti. Edustustot voivat myöntää nykyisinkin matkustusoikeudettomia henkilökortteja, joten tältä osin muutos antaa yhden uuden perusteen matkustusoikeudettoman henkilökortin myöntämiselle. Tällainen tilanne voi olla esimerkiksi tilanteessa, jossa henkilö tarvitsee henkilöllisyyttä osoittavan asiakirjan asioidakseen asianmaisen maan paikallisissa viranomaisissa, mutta ei halua antaa sormenjälkiä.

Yhteistyö

Ulkoministeriö pitää tärkeänä ulkoministeriön ja Poliisihallituksen tiivistä yhteistyötä jo ennen ehdotettujen lakien voimaantuloa erityisesti tekniikkaan ja tietoturvaan liittyvissä kysymyksissä. Yhteistyö on myös tärkeää tiedotukseen ja kansalaisten neuvontaan liittyvissä asioissa, jotta asiakkaat saavat mahdollisimman kattavaa ja tasalaatuista neuvontaa ehdotetuista muutoksista.

Seuranta

EU:n ID-asetuksen 12 artiklan mukaan komissio laatii asetuksen yksityiskohtaisen seurantaohjelman viimeistään 2 päivänä elokuuta 2020.

Seurantaohjelmassa esitetään keinot, joilla tiedot ja muu tarvittava näyttö on kerättävä, ja se, kuinka usein keruu toteutetaan. Siinä täsmennetään, mitä toimia komissio ja jäsenvaltiot toteutettavat tietojen ja muun näytön keräämistä ja analysointia varten. Jäsenvaltioiden on toimitettava komissiolle tällaiseen seurantaan tarvittavat tiedot ja muu näyttö.

Myös ulkoministeriön ja edustustojen on siten varauduttava siihen, että myös edustustojen henkilökorttilain mukaisena henkilökorttiviranomaisena on osallistuttava seurantaohjelmaan tarvittavien tietojen keräykseen. Seurannasta tarkemmin lausuminen ei kuitenkaan ole mahdollista ennen kuin komissio on laatinut edellä mainitun seurantaohjelman.

Konsulipäällikkö Pasi Tuominen

Yksikön päällikkö Leena Ritola